

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J.J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie

o wysokość emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 czerwca 2023 r.,

zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 26 września 2022 r., sygn. akt III AUa 1167/21,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z 26 września 2022 r. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie z odwołania J.J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Olsztynie o wysokość emerytury na kwotę 0,00 zł i odrzucił skargę kasacyjną J.J. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9 marca 2022 r.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 1 czerwca 2021 r. oddalił odwołanie J.J. od decyzji organu rentowego z 12 stycznia 2021 r. ponownie ustalającej wysokość przysługującej jej emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 29 marca 2022 r. oddalił apelację J.J. od powyższego orzeczenia. Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji złożył pełnomocnik odwołującej się,

określając w niej wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 12.000 zł. Sąd Apelacyjny zarządzeniem z 30 czerwca 2022 r. zobowiązał pełnomocnika J.J. do wskazania sposobu wyliczenia podanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia. W wykonaniu powyższego zobowiązania, w piśmie procesowym z 14 lipca 2022 r. pełnomocnik odwołującej się wyjaśnił, że w wypadku, gdyby organ rentowy dokonał prawidłowego wyliczenia wysokości emerytury ubezpieczonej zgodnie z kierunkiem wykładni przepisów zaprezentowanym w skardze kasacyjnej, to świadczenie to w ujęciu miesięcznym uległaby podwyższeniu o 1.000 zł. Kwotę ta pomnożona przez liczbę 12 (będącą odpowiednikiem rocznego świadczenia) stanowi podaną w sprawie wartość przedmiotu zaskarżenia, to jest 12.000 zł.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z 6 lipca 2022 r. zdecydował się sprawdzić wartość przedmiotu zaskarżenia i w tym celu zobowiązał pełnomocnika odwołującej się do wskazania wartości przedmiotu zaskarżania rozumianej jako różnica między wysokością hipotetycznej emerytury J.J., obliczonej przy przyjęciu: wskaźnika średniego dalszego trwania życia oraz danych wynikających z art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z daty przeliczenia emerytury, kwot składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, kiedy dokonano przeliczenia emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwot zewidencjonowanych na subkoncie, a wysokością emerytury ustalonej przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji za sporny okres (art. 22 k.p.c.) wraz z przedstawieniem sposobu wyliczenia tej wartości. O wskazanie powyższej różnicy w wysokościach emerytury J.J. wraz ze sposobem jej wyliczenia Sąd zwrócił się również do pełnomocnika organu rentowego.

Wykonując postanowienie Sądu, pełnomocnik odwołującej się w piśmie z 16 sierpnia 2022 r. powtórzył swoje stanowisko wyrażone we wcześniejszym piśmie procesowym. Natomiast pełnomocnik ZUS-u w piśmie procesowym z 4 sierpnia 2022 r. wskazał, że wysokość emerytury odwołującej się ustalona w zaskarżonej decyzji z 12 stycznia 2021 r. została obliczona według zasad wskazanych przez Sąd Apelacyjny, a więc zgodnie z art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Do ustalenia wysokości świadczenia przyjęto: zwaloryzowany kapitał początkowy w kwocie 404.498,78 zł, zwaloryzowane składki w kwocie 4.7861,19 zł, średnie

dalsze trwanie życia 253,7 - właściwe dla osób, które ukończyły 60 rok życia, zgodnie z komunikatem Prezesa GUS z 26 marca 2013 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn. Emerytura obliczona na dzień ukończenia przez wnioskodawczynię 60 roku życia wyniosła 1.778,71 zł $(403398,78 + 47861,19) / 253,7$. Świadczenie zostało zwaloryzowane wskaźnikami rocznej waloryzacji ogłoszonymi w komunikatach Ministra Pracy i Polityki Społecznej: 101,60% za 2014 r., 100,68% za 2015 r., 100,24% za 2016 r., 100,44% za 2017 r., 102,98% za 2018 r., 102,86% za 2019 r., 103,56% za 2020 r. Kwota emerytury po waloryzacjach wyniosła 2.053,54 zł. Organ rentowy wyjaśnił, że ustalając wysokość emerytury nie uwzględnił kwot zaewidencjonowanych na subkoncie i nie ma także możliwości przyjęcia hipotetycznej kwoty składek zgromadzonych na subkoncie, bowiem odwołująca się nie posiada takiego subkonta. Zgodnie z wolą wyrażoną we wniosku z 6 czerwca 2008 r. wnioskodawczyni została wykreślona z rejestru członków Otwartych Funduszy Emerytalnych, a środki zgromadzone na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym zostały przekazane, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżety państwa. W ocenie organu rentowego, nie ma żadnej różnicy w wysokościach emerytur obliczonych zgodnie ze wskazówkami zawartymi w postanowieniu Sądu z 26 lipca 2022 r.

Sąd Apelacyjny zauważył, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest wysokość emerytury odwołującej się J.J. Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość emerytury stanowi różnica między hipotetyczną kwotą emerytury, jaką ubezpieczona otrzymałyby, gdyby wysokość świadczenia emerytalnego została ustalona zgodnie z jej żądaniami, a kwotą emerytury ustalonej przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Ustalając tę wartość, należy również uwzględnić przepis art. 22 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok - za cały czas ich trwania.

Mając na względzie, że pełnomocnik odwołującej się w pismach procesowych z 14 lipca 2022 r. i z 16 sierpnia 2022 r. nie przedstawił sposobu wyliczenia wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia, Sąd drugiej instancji postanowił z urzędu ustalić tę wartość. W tym zakresie Sąd

Apelacyjny dał wiarę informacjom i wyliczeniom przedstawionym przez pełnomocnika ZUS w piśmie procesowym z 4 sierpnia 2022 r. Wynika z nich, że nie ma żadnej różnicy między wysokością emerytury odwołującej się obliczoną zgodnie z zasadami określonymi w postanowieniu Sądu z 26 lipca 2022 r. a wysokością świadczenia ustaloną w zaskarżonej decyzji z 12 stycznia 2021 r. Pełnomocnik odwołującej się nie kwestionował prawidłowości wyliczeń i informacji przedstawionych przez organ rentowy. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wyliczeń podanych przez pełnomocnika odwołującej się i opierając się na informacji organu rentowego, ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej na 0,00 zł.

Sąd drugiej instancji zauważył, że sądowa weryfikacja wartości przedmiotu zaskarżenia podana w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość przedmiotu zaskarżenia wymaganą zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Z tych względów skarga kasacyjna odwołującej się podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie skarżąca zarzuciła naruszenie: 1) art. 398² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że zachodzą podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie wobec faktu, iż wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 0,00 zł; 2) art. 398² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że zachodzą podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia wynoszącą 0,00 zł, podczas gdy przedmiotowa sprawa jest sprawą o prawo do emerytury; 3) art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez niezasadne odrzucenie skargi kasacyjnej, podczas gdy nie było ku temu podstaw; 4) art. 398⁴ § 3 zd. 1 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że wskazana wartość zaskarżenia jest odmienna niż podana przez skarżącą, podczas gdy wskazano, w jaki sposób owa wartość jest wyliczona i jak uwzględnienie odwołania skarżącej wpłynie na zakładaną zmianę wysokość jej emerytury; 5) art. 398²¹ i art. 391 § 1 oraz art. 25 § 1 i 2 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że zachodzi podstawa do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy było ono niedopuszczalne, nadto przeprowadzone nieprawidłowo i bez uzasadnienia

przyjętego przez Sąd rozstrzygnięcia; 6) art. 398²¹ w związku z 391 § 1 oraz w związku z art. 25 § 1 i 2 k.p.c., przez błędne przyjęcie, że zachodzi podstawa do sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, podczas gdy było ono niedopuszczalne, nadto przeprowadzone nieprawidłowo i bez uzasadnienia przyjętego przez Sąd rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe, żaląca się wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz jego zmianę w części, przez ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 12.000 zł albo na kwotę 10.000 zł lub więcej. Z daleko idącej ostrożności wniosła o ponowne rozpatrzenia wartości przedmiotu sporu i wydanie w tym zakresie postanowienia, przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 12.000 zł albo na kwotę równą lub wyższą niż 10.000 zł. W każdym zaś przypadku wniosła o zasądzenie od organu rentowego a rzecz żalącej się kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego w postępowaniu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek nie ze wszystkimi zarzutami żalącej się można się zgodzić.

Na wstępie należy podkreślić, że wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są co do zasady sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, jednak wartość przedmiotu zaskarżenia nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej, która w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Skoro sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a sądy kolejnych instancji mają obowiązek egzekwowania od stron oznaczenia tej wartości oraz uprawnienie do weryfikacji podanych kwot.

Do skargi kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie nie ma zastosowania wyłączenie ze zdania drugiego art. 398² § 1 k.p.c. Nie jest to sprawa o przyznanie lub o wstrzymanie emerytury lub renty albo o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Wbrew twierdzeniom żalącej się, rozpoznawana sprawa ma charakter majątkowy i dotyczy wysokości emerytury, a nie samego prawa do tego świadczenia. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Olsztynie z 23 lipca 2008 r. przyznano bowiem J.J. prawo do wcześniejszej emerytury z art. 46 w związku z art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zaś decyzją organu rentowego z 17 lipca 2013 r. przyznano ubezpieczonej prawo do emerytury z art. 24 tej ustawy i zwieszono jej wypłatę z uwagi na to, że okazała się świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranej emerytury. Zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją z 12 stycznia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Olsztynie przeliczył wysokość przysługującej wnioskodawczyni emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej w związku z wejściem w życie art. 194i oraz art. 194j ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1222), będącej konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r., P 20/16. Decyzją tą nie przyznano zatem J.J. prawa do emerytury, lecz dokonano jej przeliczenia. Przedmiotem sporu jest więc nie prawo lecz wysokość świadczenia. W konsekwencji tego skarga kasacyjna w niniejszej sprawie byłaby dopuszczalna wówczas, gdyby wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła co najmniej 10.000 zł.

Ubezpieczona oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 12.000 zł, co wzbudziło wątpliwości Sądu Apelacyjnego. Z tej przyczyny Sąd ten podjął prawidłową i zgodną z prawem decyzję o weryfikacji wartości przedmiotu zaskarżenia oznaczonej w skardze kasacyjnej przez pełnomocnika skarżącej. Do Sądu drugiej instancji należy bowiem w pierwszej kolejności ocena

dopuszczalności skargi kasacyjnej z punktu widzenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Konieczność prawidłowego zastosowanie przez Sąd Apelacyjny przepisów o badaniu dopuszczalności skargi (art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c.) i konsekwencjach tego badania w postaci ewentualnego odrzucenia niedopuszczalnej skargi kasacyjnej skłoniło Sąd Apelacyjny do uruchomienia procedury sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, na co pozwalały zastosowane przez ten Sąd przepisy (art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

Nie są uzasadnione zarzuty zażalenia kwestionujące możliwość sprawdzenia przez sąd drugiej instancji (z urzędu) wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego oznaczonej przez skarżącego w sytuacji, gdy nie była kwestionowana (ani przez sąd, ani przez stronę przeciwną, w tym przypadku przez organ rentowy) wartość przedmiotu zaskarżenia apelacyjnego.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej przez art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle - gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej - potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę na wcześniejszym etapie postępowania sądowego. W rezultacie nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203; z 11 maja 2022 r., II UZ 18/21, LEX nr 3435878). Należy przy tym pamiętać, że sąd drugiej instancji

nie tylko jest uprawniony, lecz wręcz zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje nie tylko skontrolowanie danych składających się na tę wartość, lecz także sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego ustalania. W sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia jest uprawnionym sposobem jej weryfikacji (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2011 r., II UZ 27/11, LEX nr 1106736).

Wypada przypomnieć, że we wcześniejszym orzecznictwie nie było zgodności co do charakteru postępowania w przedmiocie kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę wartości przedmiotu zaskarżenia. Część orzecznictwa opowiadała się za stanowiskiem, zgodnie z którym, wskazanie przez stronę w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia oderwanej w sposób widoczny na pierwszy rzut oka od obiektywnych kryteriów określających sposób jej obliczenia, należy uznać za brak formalny skargi kasacyjnej. Dopiero przedstawienie sposobu obliczenia tej wartości umożliwia jej sprawdzenie we wskazanym wyżej trybie. W konsekwencji skarga kasacyjna podlega odrzuceniu, jeżeli mimo wezwania sądu do podania podstawy i sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, strona sposobu tego nie wskazała bądź wskazała go niewłaściwie (pozornie), w oderwaniu od obiektywnego kryterium i podstaw, na których winno być oparte obliczenie oraz nieadekwatnie do przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 marca 1999 r., I PKN 6/99, niepublikowane; z 13 maja 2005 r., II UZ 25/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 383; z 27 lutego 2007 r., II UZ 67/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 151; z 9 kwietnia 2009 r., OSNP 2010 nr 23-24, poz. 299; z 10 lutego 2010 r., II UZ 55/09, LEX nr 621342; z 22 czerwca 2011 r., II UZ 20/11, LEX nr 1068051 oraz uchwała z 29 lipca 2003 r., III PZP 10/03, OSNP 2004 nr 3, poz. 43). Według drugiego stanowiska, nawet wyraźnie błędne określenie przez stronę skarżącą wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną spełnia natomiast wymaganie oznaczenia tej wartości wynikające z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, z tym, że sąd dokonujący kontroli dopuszczalności skargi może, po sprawdzeniu tej wartości stosownie do art. 25 k.p.c., odrzucić ją jako niedopuszczalną z powodu zbyt niskiej wartości przedmiotu

zaskarżenia - lub 3 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 kwietnia 1998 r., OSNAPiUS 1999 nr 8, poz. 291; z 23 kwietnia 1999 r., II UZ 39/99, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 768; z 17 maja 2006 r., II PZ 18/06, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 137; z 25 września 2007 r., I UZ 20/07, niepublikowane; z 21 września 2011 r., II PZ 22/11, LEX nr 1108549).

W postanowieniu z 19 lutego 2014 r., II UZ 74/13 (OSNP 2015 nr 7, poz. 104) Sąd Najwyższy wyraził z kolei pogląd prawny, w myśl którego samo wskazanie przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną stanowi spełnienie wymagania formalnego stawianego przez ten przepis, który w tym zakresie wymaga jedynie oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Na tym etapie, kontrola ogranicza się do zachowania wymagań formalnych, niedopuszczalna jest natomiast kontrola merytoryczna. Nie ma zatem podstaw do uznania, że elementem określenia rozważanej wartości jest wskazanie i wyjaśnienie przyjętej metody wyliczenia wartości przedmiotu sporu. Wymaganie wskazania przez stronę tej wartości nie może być też rozumiane jako podanie wartości, która nie będzie mogła być zakwestionowana przez sąd lub drugą stronę procesu. Stawianie takiego wymagania, byłoby nieuzasadnione. Nie wynika ono również z przepisów prawa. W szczególności sprecyzowaniu tej wartości w przypadkach rodzących wątpliwości służy możliwość jej sprawdzenia przez sąd w trybie określonym w art. 25 § 1 k.p.c. Przyjęcie takiej wykładni nie zagraża celom kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej, ponieważ w razie, gdy sąd kontrolujący tę dopuszczalność poweźmie wątpliwości co do prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, to ma prawo i obowiązek jej sprawdzenia. W tym celu sąd może zarządzić dochodzenie, o którym stanowi art. 25 § 1 k.p.c. i po jego zakończeniu wydać postanowienie określające prawidłową wartość przedmiotu zaskarżenia. Ustawodawca określenie rodzaju czynności dochodzeniowych pozostawił uznaniu sądu. Dochodzenie może między innymi obejmować zwrócenie się do pełnomocnika strony o wskazanie metody, którą strona przyjęła, określając wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną. Tego rodzaju wystąpienie do strony nie może jednak, jako niemające na celu uzupełnienia braku formalnego skargi, prowadzić do jej odrzucenia, jeśli strona nie zajmie stanowiska w tej kwestii albo gdy sąd uzna przedstawione wyjaśnienie za błędne lub niewystarczające.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych uprawnionym sposobem prowadzenia dochodzenia jest także zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia. Powyższe uwagi dotyczą również sytuacji, w której strona wskazuje jako wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną widocznie błędną kwotę i jest oczywiste, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż wymagana przez art. 398² § 1 k.p.c. Również w takim wypadku przyjmowanie założenia, że oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia nie jest w istocie wymagany oznaczeniem, byłoby sprzeczne z brzmieniem art. 398⁴ § 3 k.p.c. Poza tym, skoro jest oczywiste, że wartość ta jest niewystarczająca, to traktowanie tego rodzaju oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia jako braku formalnego i wdrażanie procedury zwrotu skargi, stanowiłoby jedynie zbędne przedłużanie postępowania. W takiej sytuacji wystarczy więc sprawdzenie podanej wartości przez ustalenie wartości prawidłowej i odrzucenie skargi, na podstawie art. 398⁶ § 2 lub 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. jako niedopuszczalnej.

Pogląd przedstawiony w sprawie II UZ 74/13 należy obecnie uznać za dominujący (postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 lipca 2015 r., III UZ 4/15, LEX nr 2051112; z 19 maja 2016 r., II UZ 7/16, LEX nr 2057621; z 17 września 2020 r., II UZ 13/20, LEX nr 3208651). Podziela go również obecny skład Sądu Najwyższego.

W rozpoznawanej sprawie na wezwanie Sądu drugiej instancji pełnomocnik J.J. wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego i sposób jej obliczenia, zaś Sąd uznał, że wartość ta jest wątpliwa i zwrócił się do organu rentowego o przedstawienie wyliczenia tej wartości, przyjmując jako właściwy algorytm tego wyliczenia różnicę między wysokością hipotetycznej emerytury J.J., obliczonej przy przyjęciu: wskaźnika średniego dalszego trwania życia oraz danych wynikających z art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z daty przeliczenia emerytury, kwot składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, kiedy dokonano przeliczenia emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwot zewidencjonowanych na subkoncie, a wysokością emerytury ustalonej przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji za sporny okres (art. 22 k.p.c.). Z

przedłożonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyliczeń wynika, że zasadniczo nie ma różnicy między hipotetyczną a ustaloną w zaskarżonej decyzji wysokością emerytury odwołującej się, przy zastrzeżeniu, iż organ rentowy nie potrafił wyliczyć świadczenia z uwzględnieniem wspomnianych kwot zaewidencjonowanych na subkoncie ubezpieczonej. Tymczasem pełnomocnik ubezpieczonej w swoich pismach procesowych złożonych w wykonaniu wezwania Sądu do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia i sposobu jego wyliczenia odwoływał się do treści skargi kasacyjnej, w której podano prawidłową – zdaniem żalącej się – metodę przeliczenia przyznanej wnioskodawczyni emerytury, to jest przy uwzględnieniu wskaźnika średniego dalszego trwania życia oraz danych wynikających z art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (kwot składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej i zwaloryzowanego kapitału początkowego) z daty wystąpienia odwołującej się z wnioskiem emerytalnym oraz kwot zewidencjonowanych na subkoncie. Ocena, czy żądanie ubezpieczonej jest uzasadnione w świetle obowiązujących przepisów, nie może być dokonywana na etapie sprawdzania wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego, gdyż stanowi ona istotę rozstrzygnięcia merytorycznego. W toku czynności sprawdzających i ustalania wysokości hipotetycznej emerytury wnioskodawczyni w ramach kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej należało natomiast uwzględnić stanowisko strony skarżącej w tej kwestii. Sąd Apelacyjny nie zlecił zaś organowi rentowemu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego zgodnie z twierdzeniami strony skarżącej, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dokonał nawet tych wyliczeń, jakie wskazano w zarządzeniu Sądu (pominięta kwestia kwot zaewidencjonowanych na subkoncie wnioskodawczyni). W konsekwencji wypada stwierdzić, że Sąd drugiej instancji nie dysponował obliczeniami pozwalającymi na zanegowanie podanej przez ubezpieczoną wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego. Przy ocenie dopuszczalności skargi kasacyjnej powinna więc obowiązywać wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana przez pełnomocnika skarżącej, a ta (to jest 12.000 zł) przewyższa minimalną kwotę z art. 398² § 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

(J.K.)

[ms]